

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра філософії і соціально-гуманітарних дисциплін
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор, проректор з
науково-педагогічної
роботи, д.е.н., доцент

Яремко Ю.І.

«28» квітня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

до навчальної дисципліни

«ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма «Агрономія»

Спеціальність 201 «Агрономія»

Факультет агрономічний

Херсон, 2016 р.

Робоча програма педагогічної практики для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 201 «Агрономія».

Розробник: Берегова Г.Д., зав. кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін, доктор філософських наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол № 8 від «04» березня 2016 року

Схвалено методичною комісією агрономічного факультету

Протокол № 4 від «28» березня 2016 року

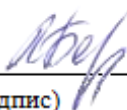
Схвалено на Вченій раді агрономічного факультету

Протокол № 7 від «27» квітня 2016 року

Затверджено на Вченій раді університету

Протокол № 7 від «28» квітня 2016 року

Завідувач кафедри філософії і соціально – гуманітарних дисциплін

_____
(підпис)

(Берегова Г.Д.)
(прізвище та ініціали)

«04» березня 2016 року

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Програма педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» регламентує форми, організацію, здійснення та захист проходження педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

1.2. Педагогічна практика є складовою навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» та освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, та сприяє виявленню їхніх здібностей до педагогічної діяльності та формуванню психологічної готовності до входження у професію.

Об'єктом практики є науково-педагогічна діяльність у ЗВО, а **предметом** – закономірності, прийоми, способи, методи та засоби науково-педагогічної діяльності, зумовлені її цілями, завданнями і змістом.

1.3. У системі підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії практика виконує наступні **функції**: розвивальну; адаптаційну; навчально-виховну; діагностичну.

1.4. Основними умовами ефективності практики є: теоретична обґрунтованість, освітній і виховний характер, комплексний підхід до змісту та організації.

1.5. Загальний обсяг педагогічної практики складає 1 кредит ECTS (30 годин) у першому семестрі першого року навчання.

1.6. Навчально-методична робота (підготовка до занять, методична робота, відвідування занять, проведення консультацій, керівництво різними видами діяльності студентів) становить 16 навчальних годин практики.

1.7. На аудиторне навантаження (проведення семінарських, практичних, лабораторних занять) відводиться 14 годин загального часу практики.

1.8. Захист педагогічної практики здійснюється на засіданні кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін за присутності наукового керівника і завідувача кафедри, за якою закріплений здобувач, оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою.

1.9. Для осіб, які здобувають вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою, зарахованих з посад науково-педагогічних працівників, які мають педагогічний стаж, практика рішенням кафедри може бути скорочена або не проводитися (за умови надання позитивної характеристики з місця роботи).

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

2.1. Мета і завдання педагогічної практики

2.1.1. Практика організовується та проводиться на кафедрах з *метою* набуття досвіду педагогічної діяльності, а також:

- застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики;
- набуття досвіду проведення семінарських і практичних (тренінгових) занять, а також консультацій;
- інтеграції науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів;
- впровадження результатів дисертаційної роботи в освітній процес;
- формування педагогічних здібностей на основі первинного досвіду практики;
- формування навичок самоосвіти і самовдосконалення.

2.1.2. Під час навчальної практики здобувачі повинні виконати завдання:

навчальні: 1) знання нормативно-правової бази, що регламентує організацію освітнього процесу у ЗВО, функціональні обов'язки науково-педагогічного персоналу та основ методики викладання у вищій школі; 2) використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань заняття; 3) формування психолого-педагогічної готовності до проведення занять з використанням сучасних методів і прийомів навчання; 4) опанування сучасними освітніми технологіями та методами навчально-виховної роботи;

наукові: 1) поглиблення знань з фахових навчальних дисциплін (вільне оперування категоріально-поняттєвим апаратом; реалізація вмінь формулювати ознаки, структурні елементи тощо); 2) самостійно вивчати передовий педагогічний досвід, узагальнювати й використовувати його у професійній діяльності; 3) виробляти навички грамотного перетворення наукової інформації в навчальний матеріал);

виховні: 1) виховувати інтерес до педагогічної діяльності; 2) формувати потребу у педагогічній самоосвіті та самовдосконаленні;

професійні: 1) формування вмінь і навичок педагогічного впливу на особистість, організації процесу спілкування й управління ним; вмінь володіння технікою мови, риторикою та культурою педагогічного спілкування (уміння слухати, ставити запитання, аналізувати відповідь); вироблення здатності до оцінювання навчальних досягнень студентів, вміння розробляти фабули ділових ігор, ситуаційних задач, тренінгів, квестів, різні види тестів; здатність здійснювати відбір і реалізацію змісту навчального матеріалу відповідно до мети і завдань освіти з урахуванням її функцій, а також особливостей навчального закладу, навчальних груп, окремих студентів; здатність подавати навчальний матеріал доступно і переконливо; здатність методично доцільно використовувати традиційні та інноваційні

види посібників (електронних, мультимедійних), аудіативні, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання; здатність застосовувати форми і методи дистанційного навчання (дистанційних лекцій, веб-семінарів, навчальних чатів);

2) визначати: організаційну структуру заняття залежно від мети, змісту та конкретних умов проведення; форми, методи, засоби навчання, що відповідають дидактичним принципам, враховуючи вікові та психологічні особливості здобувачів вищої освіти у конкретних умовах навчання; навчальну, розвиваючу, виховну мету заняття зі спеціальності, організаційні форми й методи їх реалізації;

3) добирати дидактичний матеріал та наочність відповідно до пізнавальної мети; обґрунтовано застосовувати засоби навчання.

2.2. Організаційні основи педагогічної практики

2.2.1. Організатором та базою для проходження педагогічної практики є кафедра, за якою закріплений здобувач. Крім того, здобувач вищої освіти може пройти педагогічну практику на аналогічних кафедрах (підрозділах) інших закладів вищої освіти II-IV рівнів акредитації.

2.2.2. Терміни проходження практики зазначаються в графіку навчального процесу, зміст – в індивідуальному плані практиканта, який затверджує керівник від кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін.

2.2.3. Загальне керівництво педагогічною практикою здобувача вищої освіти покладається на наукового керівника. Безпосереднє керівництво практикою, науково-методичне консультування та контроль за проходженням практики здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії здійснює керівник педагогічної практики від кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін:

2.2.4. Безпосередній керівник практики зобов'язаний:

- забезпечувати організацію, планування та облік результатів практики;
- створити умови для виконання програми й індивідуального плану проходження практики;
- надавати допомогу організаційного та методичного характеру навчальній взаємодії та з підготовки практикантом індивідуального плану проходження педагогічної практики (додаток А), звіту з практики, план-конспектів проведення занять;
- брати участь у настановчому інструктажі (перед початком практики);
- підготувати відгук на практиканта за результатами проходження практики (додаток Б).

2.2.5. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії **має право**:

- ознайомитися з обліково-звітними та навчально-методичними матеріалами кафедри;
- користуватись матеріально-технічною базою кафедри;
- звертатися за консультаціями з надання методичної допомоги;
- відвідувати заняття досвідчених науково-педагогічних працівників;

- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації і порядку проведення практики.

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії **зобов'язаний**:

- вивчити нормативно-правові акти з питань законодавчого та нормативно-правового регулювання вищої освіти, організації освітнього процесу та діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників ЗВО;
- дотримуватися службової дисципліни, норм моралі та професійної етики;
- виконувати вимоги наукового керівника і керівника педагогічної практики;
- результати проходження практики відображати у звітній документації.

У результаті проходження практики здобувач повинен **знати**:

- нормативно-правові акти, які регламентують діяльність ЗВО, планування й організацію освітнього процесу;
- обов'язки науково-педагогічних працівників ЗВО;
- оформлення індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника та наповнення усіх видів його діяльності;
- використання комп'ютерної техніки, інформаційних та мультимедійних систем;
- форми та засоби організації й контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- структуру та зміст навчальних планів;
- складання тематичного плану, навчальної програми, робочої навчальної програми, планів-конспектів семінарського і практичного занять, методичку їхньої підготовки, проведення й аналізу.

У результаті проходження практики здобувач повинен **вміти**:

- оформлювати плани-конспекти семінарських та практичних занять;
- укладати тестові матеріали для перевірки рівня знань;
- встановлювати контакт з аудиторією та підтримувати його;
- використовувати технічні засоби навчання в освітньому процесі;
- аналізувати й обґрунтовувати результати педагогічної діяльності.

За результатами проходження практики здобувач повинен отримати **навички**:

- проведення заняття в якості науково-педагогічного працівника;
- підготовки необхідних для занять наочних засобів, методичних рекомендацій, дидактичного забезпечення;
- вивчення передового педагогічного досвіду і вміння застосовувати його у власній практичній діяльності;
- працювати на етапі підготовки до практичних та семінарських занять з науковою літературою, монографіями, дисертаціями, енциклопедіями, словниками, періодичними та іншими джерелами.

2.2.6. Захист педагогічної практики здійснюється на засіданні кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін за присутності наукового керівника, оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання

еквівалентних оцінок за національною шкалою.

2.2.9. Термін проходження практики визначається графіком освітнього процесу.

2.3. Порядок проходження педагогічної практики та її зміст

2.3.1. Практика включає чотири етапи: підготовчий, початковий, основний, заключний.

2.3.2. Підготовка до проведення практики розпочинається на лекційних, семінарських та практичних заняттях із професійно орієнтованих дисциплін та з дисциплін психолого-педагогічного циклу.

2.3.3. На початковому етапі практикант: з'ясовує функції, мету, завдання практики; складає індивідуальний план проходження практики; ознайомлюється з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти (зокрема – із специфічними умовами навчання) та основами методики викладання і педагогічної майстерності у вищій школі; відвідує заняття керівника практики; укладає розгорнуті план-конспекти занять, обговорює їх з науковим керівником; готує необхідні методичні та дидактичні матеріали для проведення занять.

2.3.4. На основному етапі практики практикант: проводить на належному методичному рівні заняття відповідно плану; організовує та проводить консультації для студентів; приймає активну участь у засіданнях кафедри.

2.3.5. На заключному етапі практикант: готує звітні матеріали проходження практики; звітує безпосередньому керівнику практики з метою перевірки та оцінювання; захищає результати практики у встановленому порядку.

2.4. Методичні рекомендації щодо проходження педагогічної практики

2.4.1. Індивідуальний план проходження практики відображає заплановані організаційні, практичні та звітні заходи. У плані вказуються терміни проведення заходів та робляться відмітки про їх виконання власноруч.

2.4.2. Під час проходження практики здійснюється контроль виконання індивідуального плану безпосереднім керівником.

2.4.3. Після завершення проходження практики практикант складає та подає на кафедру філософії і соціально-гуманітарних дисциплін звіт про її проходження.

2.4.4. Звіт про проходження практики має містити:

- 1) відомості про виконання індивідуального плану практиканта;
- 2) план-конспекти та методичні розробки занять;
- 3) відгук безпосереднього керівника практики.

III. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ТА ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

3.1. До захисту практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії подаються наступні документи:

- звіт з педагогічної практики здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії;
- індивідуальний план проходження практики (Додаток А);
- відгук керівника практики (Додаток Б);
- план-конспекти проведених занять.

3.2. Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у відгуку керівника практики.

3.3. Захист практики оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою та за шкалою ECTS.

3.4. Здобувачу вищої освіти ступеня доктора філософії, який не виконав програму практики, отримав негативний висновок щодо її проходження або незадовільну оцінку за результатами захисту, надається право повторного її проходження та захисту у встановленому порядку.

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник [3-тє вид., випр. й доповн.]. Житомир: «Поліграфічний центр», 2012. 384 с.
2. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб. Д., 2014. 416 с.
3. Козяр М. М., Коваль М. С. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Знання, 2013.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 486 с.
5. Мазоха Д. С., Опанасенко Н. І. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ, Центр навчальної літератури, 2005.
6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
7. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2007. 495с.
8. Педагогіка вищої школи: навч. посіб.: 3-тє вид., перероб. і доп. За ред. Курлянд З. Н. К.: Знання, 2007.
9. Семенча І. Є. Посібник до курсу „Педагогіка і психологія вищої школи”: навч. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2004. 72 с.

10. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб.: реком. МОН України для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Херсон, 2011. 608 с.

11. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. 2-ге видання допов. К.: «Академвидав», 2014. 456 с.

Допоміжна

1. Авдєєва І. М., Мельникова І. М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи: навч. посібник. К.: ВД «Професіонал», 2007.

2. Авдєєнко А. П., Дементій Л. В. Організація самостійної роботи студентів. К.: НМЦВО, 2003. Вип. 33. С. 246–250.

3. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти в Україні на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу). Вища освіта України. 2000. № 1. С. 11–17.

4. Білан С. О. Аграрна освіта в Україні: історичний аспект (90-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.): автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01. Національний педагогічний ун-т. К., 2005.

5. Волошин М. Д., Ларичева Л. П., Черненко Я. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Дніпродзержин. держ. техн. ун-т (ДДТУ). Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2014. 260 с.

6. Гончарова О. М. Вдосконалення організаційних форм навчання студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. К.: ПТЗО, 2008. Вип. 52. С. 21–24.

7. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності: Практичний посібник. К.: НМЦ «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. 312с.

8. Дібрівна О. Адаптаційний період у ВНЗ та його вплив на академічні здібності першокурсників. Наука і методика. 2005. № 4. С. 171–175.

9. Жорняк Т. С. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Донецьк: ДонУЕП, 2009. 72 с.

10. Закон України «Про вищу освіту». Держава і право. 2002. № 43.

11. Корольов Б. Шляхи відновлення системи підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. Вища освіта України. 2008. № 4. С.112–115.

12. Кремень Василь. Робота АПН спрямована на те, щоб освіта України була на європейському рівні. Освіта України. 2007. № 84.

13. Кремень В. Г. Якісна освіта і нові вимоги часу. Педагогічна і психологічна наука в Україні. Київ. Т. 1. 2007. 14. С. 11–24.

14. Крюкова Є. С. Підготовка майбутнього викладача вищого навчального закладу до впровадження інтерактивних педагогічних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. Київ, 2015. 20 с.

15. Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. Становлення професіоналізму педагога вищої школи (у бесідах і роздумах). Черкаси, 2013. 228 с.

16. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ: Слово, 2015. 630 с.
17. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 232с.
18. Носаченко І. М. Модульно-рейтингова система організації навчання у вищій школі. К.: ІТЗО, 2008. Вип. 54. С. 32–36.
19. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с.
20. Пащенко Т. М. Проблеми організації самостійної роботи студентів. К.: НМЦВО, 2003. Вип. 31. С. 309–316.
21. Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Левківський К. М., Сухарніков Ю. В. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес. Освіта. 2004. № 38.
22. Тітова О. А. Готовність студентів і викладачів до використання інформаційних технологій в навчанні. К.: ІТЗО, 2007. Вип. 51. С. 112–115.
23. Шуневич Б. Дистанційна освіта в Україні: навчальні матеріали. К.: НМЦВО, 2003. Вип.31. С. 323–342.

Інформаційні ресурси

1. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556–VII. Відомості Верховної Ради України, від 19.09.2014р./№ 37–38/. С. 2716, ст. 2004. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
3. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1415795124/>
4. Красовська О. Ю. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

№ з/п	Зміст і види роботи	Термін виконання	Обсяг годин	Відмітка про виконання
<i>I. Навчально-методична робота</i>				
1				
2				
3				
4				
...				
...				
n				
<i>Всього</i>			<i>16 год.</i>	
<i>II. Навчальна діяльність</i>				
1				
2				
3				
4				
...				
...				
n				
<i>Всього</i>			<i>14 год.</i>	
<i>Разом</i>			<i>30 год.</i>	

Керівник від кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

ВІДГУК КЕРІВНИКА ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

на кафедрі _____

(назва кафедри)

за період проходження педагогічної практики здобувач вищої освіти _____

(ПІБ здобувача)

працював(ла) над оформленням необхідних навчально-методичних матеріалів для проведення лекційних/практичних (семінарських, лабораторних) та індивідуальних занять з навчальних дисциплін:

№ з/п	Назва навчальної дисципліни (змістової частини)	Форма занять	НПП за навчальною дисципліною	Назва заняття
1		лекція	ПІБ викладача	Назва лекції № 1
				Назва лекції № 2
				Назва лекції № 3
		практичні, лабораторні, семінарські	ПІБ викладача	Назва практичної № 1
				Назва практичної № 2
				Назва практичної № 3
		індивідуальне заняття	ПІБ викладача	ДКР
	І т. ін.			

У процесі роботи здобувач _____ проявив(ла) себе як ініціативний, працелюбний і відповідальний викладач. Продемонстрував(ла) високий рівень теоретичних знань і вмінь самостійно вирішувати:

- проведення занять різних видів;
- забезпечення послідовності викладення матеріалу та міждисциплінарних зв'язків;
- організації та керування пізнавальною діяльністю студентів, формування у студентів критичного мислення;
- вибору методів та засобів навчання і контролю знань студентів;
- оцінювання результатів та проведення корекції процесу навчання;
- організації та аналізу своєї педагогічної діяльності;
- аналізу навчальної та навчально-методичної літератури і використання її в педагогічній практиці.

Вважаю, що здобувач вищої освіти _____ виконав(ла) програму педагогічної практики та індивідуального завдання в повному обсязі та заслуговує на оцінку « _____ ».

Здобувач _____
(підпис)

_____
(ПІБ)

Науковий керівник _____
(підпис)

_____
(ПІБ)

Зав. кафедри _____
(підпис)

_____
(ПІБ)

Керівник від кафедри філософії і соціально-гуманітарних дисциплін _____
(підпис)

_____
(ПІБ)